

การพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก

A NETWORK DEVELOPMENT FOR REDUCING RISK FACTORS
ACCORDING TO BUDDHISM IN TAK PROVINCE

อำนาจ ทาปิน และ พระครูโกวิทบุญเขต

Amnaj Thapin and Phrakhru Kowitbunkhet

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: amnajnrms@gmail.com

Received 20 September 2021; Revised 11 November 2021; Accepted 12 March 2022.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1)กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีลห้า 2)กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนรักษาศีลห้า 3)กิจกรรมบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัฏฐานสี่ ศีลห้า และชุดความรู้/องค์ความรู้เกี่ยวกับเหล้าบุหรี่และการพนันออนไลน์ เป็นรูปแบบในการสร้างสุขภาวะลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา

2. การจัดกิจกรรมโดยเครือข่าย “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน บนพื้นฐานของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบูรณาการการเรียนรู้พัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อยกระดับการสร้างสังคมสุขภาวะอย่างยั่งยืน โดยคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยสงฆ์ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ และเครือข่ายภาคประชาสังคม

3. หลักการ “บวร” ต้นทุนหลักตามแนวทางพระพุทธศาสนา เป็นกลไกสำคัญที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีปฏิสัมพันธ์กันในสังคมในการขับเคลื่อนการบูรณาการการสร้างกระบวนการเรียนรู้และแก้ปัญหาพัฒนาสังคมที่มีประสิทธิภาพ ผ่านกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีลห้า โรงเรียนรักษาศีลห้า การบรรพชาสามเณรและอบรมภาคฤดูร้อน การรณรงค์และการ “บวชใจ” อริยฐานบารมี ลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ และการสร้างมาตรการป้องกันนักดื่มหนักสูบบุหรี่ใหม่ เป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางการสร้างกระบวนการความร่วมมือกันในสังคม โดยน้อมนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับองค์ความรู้ในด้านต่างๆ และขับเคลื่อนโดยบูรณาการพันธกิจของแต่ละส่วนงานในกิจกรรมการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคมตามหลักการ “บวร”

คำสำคัญ : หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา, การพัฒนาเครือข่าย, ปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่

Abstract

This research article It is a blended research focusing on participatory action research. (Participation Action Research) from 3 activities to develop networks to reduce alcohol and tobacco risk factors, consisting of 1) village development activities to keep the five precepts. 2) School development activities to keep the five precepts 3) Novice ordination activities and summer youth training by using both quantitative and qualitative data collection and analysis methods. From asking key informants to collect data and then synthesize it as a guideline for developing a network to reduce risk factors according to Buddhism in Tak Province. The results showed that

1. Buddhist principles, consisting of the Four Noble Truths, the Eightfold Path, the Four Satipatthana, and the Five Precepts, and a set of knowledge/knowledge about alcohol, tobacco and online gambling. It is a model for creating health and reducing risk factors according to Buddhism.

2. Organizing activities by the “bowon” network of houses, temples, schools on the basis of cooperation and participation in the integration of learning and development of activities for uplifting the creation of a sustainable well-being society by the Sangha at Sangha University. local government organization government agency and civil society networks

3. The principle of "Baworn", the main cost according to the Buddhist guidelines It is an important mechanism that is relevant and interactive in society to drive the integration of learning processes and effective social development solutions. Through the village network development activities to keep the five precepts Five Precepts School Novice Ordination and Summer Youth Training Campaigning and "ordaining the heart", praying for prestige, reducing and quitting alcohol and creating measures to prevent new drinkers and smokers. It is a guideline for developing a network to reduce alcohol and tobacco risk factors.

Knowledge/findings from this research It will be useful to use as a guideline for creating a process of cooperation in society. By bringing the principles of Buddhism to integrate with the body of knowledge in various fields. and driven by integrating the missions of each department in solving problems and social development activities according to the principle of "Baworn"

Keywords: Buddhist Dharma Principles, Network Development, Alcohol and Tobacco Risk Factors

บทนำ

สภาพการณ์สังคมไทยในปัจจุบัน เมื่อเข้าสู่ยุคทุนนิยมอย่างเต็มตัว ผนวกกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อบริบทต่างๆ ของสังคม เด็กและเยาวชนจึงมีวิถีชีวิตและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ด้วยค่านิยมของการบริโภคนิยม มีลักษณะการกินอยู่และใช้จ่ายแบบไม่เห็นคุณค่าของเงิน เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ เพื่อแสดงออกถึงความทันสมัย จึงเป็นมูลเหตุสำคัญของปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ โดยเฉพาะปัญหา

ของบุหรีและสุราเป็นเบื้องต้น หากอยู่ในสภาวะการณ์ที่กดดันไม่ได้ตั้งใจปรารถนา ก็อาจหลงผิดประกอบมิจฉาชีพ ด้วยความประมาทและขาดสติ ส่งผลกระทบกับสังคมโดยภาพรวมทั้งหมด

ข้อมูลความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผู้สูบบุหรี่ (HDC กระทรวงสาธารณสุข, 2020) เขตสุขภาพที่ 2 จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2563 ทำให้ทราบสถานการณ์การสุราและบุหรี ในพื้นที่จังหวัดตากเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ดังนี้ 1) ความชุกของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประชากรอายุ 15 – 19 ปี ร้อยละ 0.31 2) ความชุกของผู้สูบบุหรี่อายุ 15 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 12.54 และรายงานการคัดกรองและการบำบัดผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผู้ติดยาเสพติด บุหรี่ จากกระทรวงสาธารณสุขสาธารณสุข ดังภาพประกอบที่ 1.1 – 1.2

อำเภอ	จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	ได้รับการคัดกรอง (186)	ร้อยละคัดกรอง	ไม่เคยดื่ม (18600)	เคยดื่มสุราแต่หยุดมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป (18601)	ดื่มสุรา (18602+18603+18604)	ร้อยละ	จำนวนผู้ดื่มสุรา ความเสี่ยงต่ำ (18602)	ร้อยละ	Brief advice (18610)	จำนวนผู้ดื่มสุรา ความเสี่ยงปานกลาง (18603)	ร้อยละ	Brief Counseling (18611)	จำนวนผู้ดื่มสุรา ความเสี่ยงสูง (18604)	ร้อยละ
เมืองตาก	68,801	14,910	21.67	13,234	481	1,126	7.55	1,037	92.1	605	76	6.75	24	13	1.15
บ้านตาก	27,174	13,136	48.34	9,120	471	2,869	21.84	2,588	90.21	2,392	273	9.52	21	8	0.28
สามเงา	17,385	7,487	43.07	5,274	147	1,747	23.33	1,256	71.89	1,108	433	24.79	14	58	3.32
แม่ระมาด	29,972	7,562	25.23	4,456	1,083	1,670	22.08	1,485	88.92	519	155	9.28	22	30	1.8
ท่าสองยาง	37,639	9,978	26.51	4,270	684	4,618	46.28	4,390	95.06	3,432	211	4.57	70	17	0.37
แม่สอด	67,753	22,698	33.5	17,204	1,586	3,420	15.07	3,165	92.54	2,271	229	6.7	35	26	0.76
พบพระ	34,483	8,421	24.42	5,873	477	1,674	19.88	1,531	91.46	1,290	113	6.75	4	30	1.79
อุ้มผาง	16,147	4,470	27.68	2,776	110	1,511	33.8	1,379	91.26	1,161	111	7.35	16	21	1.39
วังเจ้า	22,041	6,206	28.16	5,063	701	322	5.19	296	91.93	100	26	8.07	0	0	0

ภาพที่ 1 การคัดกรองและการบำบัดผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2563

อำเภอ	จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	ได้รับการคัดกรอง (185)	ร้อยละคัดกรอง	ผู้สูบบุหรี่แล้ว (1851)	ไม่สูบบุหรี่ (1852)	จำนวนผู้สูบบุหรี่ (1850)	ร้อยละสูบบุหรี่	ได้รับการบำบัด (18530+18531+18532)	ร้อยละบำบัด	เลิกบุหรี่ได้ 1 เดือน (18542)	เลิกบุหรี่ได้ 3 เดือน (18552)	เลิกบุหรี่ได้ 6 เดือน (18562)
เมืองตาก	68,857	6,496	9.43	94	5,882	520	8	152	29.23	0	0	5
บ้านตาก	26,601	2,087	7.85	167	1,495	425	20.36	411	96.71	0	0	0
สามเงา	17,385	739	4.25	59	465	215	29.09	198	92.09	0	0	0
แม่ระมาด	30,489	941	3.09	90	694	157	16.68	44	28.03	0	0	0
ท่าสองยาง	37,638	2,126	5.65	80	1,214	832	39.13	781	93.87	0	0	0
แม่สอด	67,753	2,859	4.22	279	2,377	203	7.1	184	90.64	0	0	7
พบพระ	34,483	1,689	4.9	215	1,338	136	8.05	114	83.82	0	0	0
อุ้มผาง	16,147	2,329	14.42	86	1,507	736	31.6	614	83.42	0	2	2
วังเจ้า	22,041	387	1.76	13	309	65	16.8	18	27.69	0	0	2

ภาพที่ 2 การคัดกรองและการบำบัดผู้สูบบุหรี่ จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2563

กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานสาธารณสุข เป็นกลไกสำคัญในการคัดกรองและบำบัดผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผู้สูบบุหรี่ ในพื้นที่จังหวัดตาก ประกอบด้วย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก สำนักงานสาธารณสุขประจำอำเภอ และโรงพยาบาลในกำกับทุกแห่ง นอกจากนี้ มีเครือข่ายคณะสงฆ์ ประกอบด้วย คณะสงฆ์ พระคิลานุปัฏฐาก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน โครงการหมู่บ้านรักษาศีลห้า เครือข่ายสถานศึกษา เครือข่ายกรรมการปกครอง เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตาก เครือข่ายสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เครือข่ายองค์กรงดเหล้าจังหวัดตาก ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่

จากการที่คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินกิจกรรมการเสริมพลังเครือข่ายสุขภาพะเชิงพื้นที่ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ ป้องกันนักดื่มและนักสูบบุหรี่ใหม่ ในพื้นที่จังหวัดตาก จำนวน 9 พื้นที่/อำเภอ พบว่า หลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เป็นต้นแบบของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในการส่งเสริมสุขภาพะทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญา ตามหลักการของพรหมวิหาร 4 และภาวนา 4 ซึ่งเป็นองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการพัฒนาเครือข่ายการลดปัจจัยเสี่ยงหลักในชุมชน โดยใช้หลัก

“บวร” และต่อยอดการพัฒนาองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงหลัก คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก ขยายผลการดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก จำนวน 3 กิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1) กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีลห้าจังหวัดตาก 2) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนรักษาศีลห้าจังหวัดตาก 3) กิจกรรมสนับสนุนโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมภาคฤดูร้อนจังหวัดตาก ตามเป้าหมายโครงการสร้างเสริมเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างสุขภาวะลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา 2) เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรม เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการสังเคราะห์องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาบูรณาการกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก ดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา

ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factors) หรือปัจจัยกระตุ้น ความหมายตามคู่มือการขับเคลื่อนการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้หลงและเข้าไปดื่มหรือสูบสิ่งเสพติด รวมถึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข โดยเฉพาะสุราและของมีเงินเมา สิ่งเสพติดอื่นๆ ซึ่งหมายรวมถึงบุหรี่ยด้วย หากพิจารณาจากมุมมองภายนอก บรรดาวัตถุที่สามารถสัมผัสได้โดยตรง ได้แก่ เหล้า บุหรี่ วัตถุเสพติดอื่นๆ และอบายมุขเรียกว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงหรือสิ่งกระตุ้นภายนอก และหากพิจารณาจากมุมมองภายใน จากความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเรียกว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงหรือสิ่งกระตุ้นภายใน ที่ส่งผลสืบเนื่องกัน (Health Promotion and Social Networking Projects to Reduce Risk Factors in Buddhist, 2019)

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา

จากแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาสรุปได้ว่า ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factors) คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ต่อตนเองและผู้อื่น ตามแนวทางพุทธศาสนา งานวิจัยนี้ปัจจัยเสี่ยง หมายถึง ปัจจัยเสี่ยงเกี่ยวกับการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และสิ่งเสพติดให้โทษอื่นๆ รวมทั้งอบายมุขทั้งปวงทั้งหลาย

2) หลักพุทธธรรมสำหรับลดปัจจัยเสี่ยง

อริยสัจสี่

หลักพุทธธรรมกับการลดปัจจัยเสี่ยงตามคู่มือการขับเคลื่อนการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนาที่ได้วิเคราะห์งานวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาและบุหรี่ย สรุปได้ตามหลักของอริยสัจสี่ ได้ดังนี้ (Health Promotion and Social Networking Projects to Reduce Risk Factors in Buddhist Integration, 2019)

ทุกข์	ทุกข์/ปัญหา สิ่งตระหนักรู้ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ มูลเหตุแห่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพส่งผล ต่อร่างกาย จิตใจ ครอบครัวและสังคม
สมุทัย	สมุทัย/สาเหตุของปัญหา พิจารณาถึงเหตุปัจจัยอันเป็นสิ่งที่เกิดกระตุ้นจนกลายเป็นการเสพติด โดย แสดงสาเหตุ ดังนี้ ผัสสะ หมายถึง สัมผัสที่กระทบกับอารมณ์ เป็นเหตุให้ เกิดเวทนา เวทนา หมายถึงความรู้สึกอันสืบเนื่องมาจากอายตนะที่เกิดจาก ผัสสะ ทั้งในรูปแบบของสุขเวทนาและทุกข์เวทนา ตัณหา อาการเสพติด จัดเป็นอุปกิเลสที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นอุปนิสัยความเคยชิน อุปาทาน ความ ยึดมั่น ยึดติด
นิโรธ	นิโรธ/เป้าหมายในการจัดปัญหา หมายถึง ความตั้งใจที่บริสุทธิ์แน่วแน่ในการกำหนดเป้าหมาย ลด ละ เลิก ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย สัจจะ สัทธา โยนิโสมนสิการ
มรรค	มรรค/แนวทางปฏิบัติ แนวทาง หนทาง วิธีการในการกำจัดปัญหา หรือหนทางที่จะไปสู่เป้าหมาย ในการลด ละ เลิก

สติปัญญา

สติปัญญา “ฐานอันมีสติเป็นที่ยึดมั่น” ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญในกระบวนการอริยสัจสี่ ตั้งแต่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค (Health Promotion and Social Networking Projects to Reduce Risk Factors in Buddhist Integration, 2019)

- 1) สติ ทำหน้าที่รู้ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน
- 2) สติ ทำจิตให้เป็นกุศลจิต ทำจิตไม่ปรารถนาดี ตั้งอยู่ในสัจจะ กำกับศรัทธาอย่างมีเป้าหมาย
- 3) สติ ทำหน้าที่คุ้มครองป้องกัน ทำงานร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับอริยมรรค
- 4) สติ ทำหน้าที่ประครองข่มจิต อดทนได้

ศีล 5

การรักษาศีล 5 คือ การมีเจตนาหรือความตั้งใจที่จะไม่ประพฤติในทางเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ตั้งใจในการรักษาคำพูด มีสัจจะ และลดเว้นจากสินของมีนเมา ยาเสพติด ที่ทำให้เกิดความสูญเสีย กำลังแห่งสติปัญญาของตน ในทางพระพุทธศาสนากล่าวถึงการรักษาศีลว่า จะต้องประกอบด้วยเจตนาที่แรงกล้า เพื่องดเว้นจากการกระทำผิดสิกขาบททั้ง 5 โดยใช้หลัก “วิริย” การเว้นจากการทำความชั่ว ภายหลัง 3 ประการ (Apakaro S., 2017)

สรุปหลักพุทธธรรมสำหรับลดปัจจัยเสี่ยง

จากหลักพุทธธรรมสำหรับลดปัจจัยเสี่ยงสรุปได้ว่า อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัญญาสี่ ศีลห้า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาเป็นรูปแบบในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยง อันประกอบด้วยกุศลเจตนาเป็นที่ตั้งในการประกอบคุณงามความดี ละเว้นจากสิ่งที่ไม่ดี

3) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเครือข่าย

แนวคิดที่สามารถนำมาพัฒนาเครือข่ายการทำงานที่ยั่งยืนในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพเชิงพุทธบูรณาการ คือ LIST (Apakaro S., 2018) ประกอบด้วย 1) Learning การเรียนรู้ จุดมุ่งหมายสำคัญในการวิจัยและการพัฒนาสังคม คือ การสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับบุคคล องค์กรและสังคม 2)

Innovation นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการทางปัญญา โดยจะเป็นแนวคิดและกระบวนการใหม่ๆ ที่มีประสิทธิผลต่อการเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและแนวทางการปฏิบัติ 3) Sustainable Action ปฏิบัติการเพื่อความยั่งยืน นวัตกรรมและพลังการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะนำไปสู่ความยั่งยืนในการปฏิบัติ ด้วยการบูรณาการความร่วมมือของเครือข่ายระหว่างบุคคล องค์กรและสังคม 4) Transformation การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่มีรูปแบบ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้และความร่วมมือ เพื่อแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในบริบทของบุคคล องค์กรและสังคมโดยภาพรวม ด้วยหลักภาวะ การพัฒนาภายใน ศีล จิต ปัญญา ตามหลักพรหมวิหาร เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา

หลัก 5A 5R

กระบวนการ 5A ประกอบด้วย Ask การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ถึงพฤติกรรม การสูบบุหรี่, Advise การให้คำแนะนำถึงอันตราย ความเสี่ยง วิถีลด เลิกบุหรี่, Assess การประเมินเพื่อหาวิธีบำบัดรักษา, Assist การช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจ และ Arrange follow up การติดตามผล

กระบวนการ 5R ประกอบด้วย Relevance สร้างกิจกรรมจูงใจ, Risks ให้ข้อมูลเสี่ยง เพื่อให้ตระหนักถึงความเสี่ยงอันตราย, Rewards บอกข้อดีที่จะได้รับ, Road blocks ค้นอุปสรรค ปัญหาและให้คำแนะนำวิธีการช่วยเหลือผู้ และ Repetition ปฏิบัติซ้ำๆ หรือนัดซ้ำให้มาบำบัดรักษา อย่างต่อเนื่อง (Health Promotion Foundation, Thai Health Promotion Foundation, 2020)

สรุปแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเครือข่าย

จากแนวคิดทฤษฎีการพัฒนาเครือข่ายสรุปได้ว่า ผลของการพัฒนา ถือเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินการพัฒนาเครือข่าย เพราะเป็นผลลัพธ์ที่บ่งบอกถึงกระบวนการในการทำงานการพัฒนาเครือข่าย จากกระบวนการในการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมออกแบบกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกัน

4) แนวคิดการอธิษฐานจิตบวชใจ

เมื่อพิจารณารูปศัพท์ สังเกตได้ว่า การบวช มีนัยหรือข้อสำคัญนอกจากการเปลี่ยนเพศสภาวะจากบุคคลธรรมดาไปสู่เพศบรรพชิตเท่านั้น แต่การบวช ยังหมายถึง “ภาวะทางจิตใจ” ที่สามารถเว้นจากสิ่งที่ควรเว้น เช่น รักษาศีลห้า ซึ่งหมายรวมถึงการเว้นจากสุรามัธยมเป็นต้นที่ตั้งแห่งความประมาท การบวชใจ จึงหมายถึงความตั้งมั่นแห่งจิต หรือความตั้งมั่นแห่งสัจจะ คือ การยึดปฏิบัติในวัตถุประสงค์ของผู้บวชนั้น โดยเฉพาะการงดเว้นจากการดื่มสุรา และการสูบบุหรี่ การอธิษฐานบวชใจ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดปัจจัยเสี่ยงจากอบายมุข (Pajjantaseno, 2019)

สรุปแนวคิดการอธิษฐานจิตบวชใจ

จากแนวคิดการอธิษฐานจิตบวชใจสรุปได้ว่า การมีกุศลจิตเจตนาที่ดี ในการประกอบคุณงามความดี และลด ละ เลิก สิ่งที่ไม่ดี อันมีธรรมเป็นที่ตั้ง เป็นที่มั่นเป็นฐานอันมั่นคง ในการประดิษฐานตน เพื่อให้สามารถยึดเอาผลสำเร็จสูงสุดไว้เป็นเป้าหมาย ด้วยการตั้งสัจจะอธิษฐาน ผ่านกิจกรรมหรือศาสนพิธีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการงดเหล้าเข้าพรรษาเป็นต้น

5) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสุทิตย์ อาภากร และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า

1) การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมโดยการมีส่วนร่วม โดยใช้หลักพุทธธรรม 4 ลักษณะ คือ ประการที่หนึ่ง การประยุกต์ใช้โดยอาศัยบทบาทหน้าที่ตามหลักพุทธธรรม

ที่สำคัญ ประการที่สอง การประยุกต์ใช้โดยอาศัยปัญหาเป็นฐานในการพัฒนา ประการที่สาม การประยุกต์ใช้โดยอาศัยการเรียนรู้และความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นกระบวนการที่อาศัยภูมิปัญญา การเรียนรู้ร่วมกัน สร้างระบบกลไกและภาคีเครือข่ายการพัฒนาในการขับเคลื่อนกิจกรรมการเรียนรู้และการเสริมสร้างสุขภาวะของสังคม ประการที่สี่ การบูรณาการและการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่

2) ด้านการบูรณาการแนวคิดหลักการทางพระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคมไทย สามารถสรุปแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับศาสตร์ต่างๆ ได้ 3 ประเด็น ดังนี้ ประการที่หนึ่ง ด้านการบูรณาการแนวคิดหลักการทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ประการที่สอง ด้านกระบวนการ ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ พัฒนาไปสู่การสร้างสรรคสิ่งใหม่ ประการที่สาม ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในการสร้างพลังการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาไปสู่กระบวนการกลุ่มจนนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่และเชิงประเด็นที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม ซึ่งในอดีตเรียกว่า “หลักบวร” หรือบ้าน วัด โรงเรียน แต่ในปัจจุบันเน้น “พหุภาคีในการพัฒนาและการมีส่วนร่วม”

3) ด้านรูปแบบในการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคม จะต้องพัฒนาบุคคลและสังคม ตามหลัก “ท้าว 4” คือ ประการที่หนึ่ง กายท้าว มุ่งเน้นการพัฒนากายให้กุศลธรรมงอกงาม ทำลายอกุศลธรรมให้เสื่อมสูญ ประการที่สอง สีสท้าว มุ่งเน้นการเจริญศีลหรือพัฒนาความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อนเสียหายกับตนเองและผู้อื่น ประการที่สาม จิตท้าว มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความเข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ประการที่สี่ ปัญญาท้าว มุ่งเน้นการเจริญปัญญาหรือการพัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงสิ่งที่เป็นคุณ โทษ ประโยชน์ผล

องค์ประกอบเกณฑ์ชีวิตสุขภาวะตามหลักพระพุทธศาสนา 1) สุขภาวะทางกาย (Physical Health) หมายถึง ภาวะของบุคคลที่สามารถรับรู้อารมณ์ที่นำปรารถนา น่ารัก น่าใคร่ น่าพอใจ 2) สุขภาวะทางสังคม (Moral Health) หมายถึง ความรู้สึก ความสะดวก ปลอดภัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในครอบครัว และในสังคมที่ไม่มีการเบียดเบียนทำร้ายซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างสรรค์สังคม 3) สุขภาวะทางจิตใจ (Emotional Health) หมายถึง การมีส่วนร่วมประกอบทางด้านคุณธรรม ความดีงามภายในจิตใจ เช่น มีความเมตตา กรุณา 4) สุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Health) หมายถึง การมีสติปัญญา ความเชื่อ ความรู้ ความเห็น ความเข้าใจชีวิตและโลกอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง (Apakaro S., 2015)

คลินิกฟ้าใสและคลินิกโรคหลอดลม งานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ จัดกิจกรรมจัดการความรู้ (Knowledge Vision) เรื่อง “พัฒนาเทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่” สร้างการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันผลักดันให้ “สังคมไทยปลอดบุหรี่” พบว่า 1)สาเหตุที่ทำให้ผู้รับบริการเลิกบุหรี่ไม่สำเร็จ โดยสรุป เกิดจากผู้รับบริการขาดแรงบันดาลใจ เป้าหมาย ความตั้งใจ พฤติกรรมความเคยชิน สิ่งแวดล้อมสถานที่และไม่เห็นความสำคัญของการเลิกบุหรี่ 2)สาเหตุที่ทำให้ผู้รับบริการเลิกบุหรี่สำเร็จ โดยสรุป ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ ปรับพฤติกรรม ตั้งเป้าหมาย กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการเลิกบุหรี่ 3)วิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่แก่ผู้รับบริการ พลัง (Energy) เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของการกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะกระทำการให้สำเร็จ คือ ความพยายาม (Persistence) ทำให้บุคคลมีความมานะอดทนไม่ท้อถอย หรือละความพยายามง่ายๆ การเปลี่ยนแปลง (Variability) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพยายามแก้ไขให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น (Faasai Clinic and Bronchial Disease Clinic, 2019)

ธีรวิฑู ธรรมกุล และคณะ ประยุกต์ Logic Model ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ในเขตพื้นที่เครือข่ายบริการที่ 9 นครชัยบุรินทร์ (ระยะที่ 3) พบว่า 1)ทีมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่เป็น อสม. ผู้ใหญ่บ้าน และจิตอาสา มีความรู้เกี่ยวกับ

กฎหมาย มาตรการควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ของทีมสุขภาพตำบล มีการดำเนินงานของทีมสุขภาพ ประจำตำบลมี 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) สร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างกระแสในชุมชน 2) ธารรงค์สร้าง กระแสไม่ดื่มสุรานิงานบุญ ประเพณี 3) สร้างความรู้ ความตระหนัก การรับรู้ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ ชุมชน และ 4) ติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวังการกระทำผิดกฎหมายในการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และกฎระเบียบชุมชนในรูปคณะกรรมการ พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เยาวชนที่เป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ได้รับสื่อธารรงค์ เรื่อง ลด ละ เลิก สุรา จากโทรทัศน์มากที่สุด ได้รับสื่อจากผู้ปกครอง จากครูอาจารย์ และจากผู้นำชุมชนตามลำดับ กิจกรรมที่เข้าร่วมด้านการ ลด ละ เลิก เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือการอบรมเรื่องป้องกันหรือลด ละ เลิกการดื่มสุรา ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สำหรับผู้ประกอบการร้านค้า พบว่าส่วนมากเคยอบรมกฎระเบียบการขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ การรับรู้ด้านกฎหมายและ มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ประกอบการร้านค้าภาพรวมอยู่ในระดับดี ร้านค้าที่สำรวจส่วนใหญ่มีป้ายกำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีป้ายกำหนดอายุผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นกรมควบคุมโรค ควร ผลักดันให้ชุมชนชนบทมีการทำงานในรูปแบบทีมสุขภาพตำบลและพัฒนาให้ทีมา ให้มีความรู้และทักษะการดำเนินงานป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อประโยชน์ต่อการบังคับใช้ กฎหมาย นำไปสู่การลดนักดื่มได้ต่อไป (Thammakul, 2016)

อำนาจ ทาปิน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมพลังเครือข่ายสุขภาวะเชิงพื้นที่ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ ป้องกันนักดื่มและนักสูบบุหรี่ใหม่ ผลการวิจัยพบว่า หลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เป็นต้นแบบของการบูรณาการองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ในการออกแบบกิจกรรมเสริมพลังเครือข่ายสุขภาวะเชิงพื้นที่ ป้องกันนักดื่มและนักสูบบุหรี่ใหม่ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะของสุขภาวะได้ดังนี้คือ “บ้าน” เปรียบเสมือนครอบครัว ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาวะของคนในครอบครัว คอยประคับประคองระหว่างวัดกับโรงเรียน ตามลักษณะของสุขภาวะ คือ สุขภาวะทางกาย และสุขภาวะทางสังคม “วัด” เปรียบเสมือนศูนย์กลางและศูนย์รวมทางจิตใจระหว่างบ้านกับโรงเรียน ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจให้รู้ผิดชอบชั่วดี ยังกุศลธรรมให้เกิดขึ้น และห้ามไม่ให้อกุศลธรรมเกิดขึ้น อันเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาวะทางใจ “โรงเรียน” ทำหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาวะด้านปัญญา คอยส่งเสริมระหว่างบ้านกับวัด ในการพัฒนาองค์ความรู้ ประกอบกับการแนะนำหลักการใช้เหตุผลในการพิจารณาตัดสินการกระทำทางกาย วาจา และทางใจ ให้อยู่ในกรอบของคุณงามความดี (Thapin, 2020)

สรุปการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ในการดำเนินการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา ควรใช้หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์กับกระบวนการพัฒนาเครือข่าย ด้วยการบูรณาการกับศาสตร์และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยง ในการออกแบบและสร้างกิจกรรมการพัฒนาเครือข่าย เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับเครือข่ายในการดำเนินการพัฒนา บนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมตามหลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เป็นการสร้างความตระหนักในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก” เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยใช้วิธีการเก็บ

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก โดยมีเป้าหมายกลุ่มประชากรผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 2,000 รูป/คน (เก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม) และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง Purposive sampling) จำนวน 31 รูป/คน ที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1)กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีลห้า 2)กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนรักษาศีลห้า 3)กิจกรรมบรรพชาสามเณรและอบรมภาคฤดูร้อน ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัย

1) องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสร้างสุขภาวะลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา

1.1 อริยสัจสี่ หัวใจแห่งการดับทุกข์และอบายมุขต่างๆ สามารถพัฒนาเป็นรูปแบบในการสร้างสุขภาวะลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ตามแนวพระพุทธศาสนา ประกอบเป็นหลักธรรมเครื่องเตือนสติ ในการลดภาวการณ์เสี่ยงจากปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ อันเป็นมูลเหตุแห่งทุกข์ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ การดับทุกข์ คือ การไม่ยุ่งเกี่ยว ไม่เข้าหา ไม่ทดลอง ทำให้เข้าใจเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์จากปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ เมื่อเข้าใจเหตุของการเกิดทุกข์ ก็จะสามารถลด ละ เลิกปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขป้องกันรักษา

1.2 มรรคแปด แนวทางแห่งการปฏิบัติในทางที่ดีที่ชอบ ไม่ให้หลงไปในทางที่ผิด เป็นแนวทางแห่งการปฏิบัติให้ห่างไกลจากปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ พัฒนาให้เกิดความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันในสังคมวัฒนธรรม อันมีรากฐานจากพระพุทธศาสนาที่เป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การดำรงชีพชอบด้วยการคิดดี ทำดี พูดดี มีสติระลึกรู้ และมีความเพียรในการประกอบอาชีพ ด้วยการดำเนินชีวิตบนทางสายกลางไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ทำให้รู้จักผิดชอบ เข้าใจเข้าถึง สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ

1.3 สติปัญญาสี่ ข้อปฏิบัติในการเตือนตนให้มีความเข้มแข็งทางจิตใจ เป็นแนวทางการฝึกสติอบรมจิตใจเพื่อให้สามารถวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ควร พิจารณาส่งที่กำลังประพฤติปฏิบัติอยู่เพื่อให้เกิดการเตือนตน ด้วยการมีสติเป็นที่ตั้งสำคัญในการระลึกรู้อยู่เสมอในทุกการกระทำ

1.4 เบญจศีล/ศีลห้า เกราะป้องกันกาย วาจา ใจ จากปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ คุณเครื่องแห่งความดี ให้งดเว้นจากสิ่งที่เป็นโทษเกิดโทษ ไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกำกับกาย วาจา ใจ ให้หักห้ามใจ เกิดความสำรวมระวังไม่ให้นอกทางธรรม

1.5 องค์ความรู้/กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดองค์ความรู้ความเข้าใจ มีกรอบในการสร้างสุขภาวะจากหลักธรรมต่างๆ ช่วยปลูกฝังและย้ำเตือนจิตสำนึกไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยว ช่วยห้ามปรามผู้ที่คิดจะเข้าไปเกี่ยวข้อง เปรียบเสมือนเครื่องเตือนสติ ให้มีความเกรงกลัวต่อโทษและผลของการกระทำ

2) กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก

2.1 เครือข่ายตามหลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เป็นสถาบันหลักในสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในสังคม เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมในสังคมชุมชน พลังของเครือข่าย “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน มีบทบาทสำคัญและมีความใกล้ชิดกับชุมชนสังคม เป็นเครือข่ายที่มีความเข้มแข็งเพราะประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธา

2.2 ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมอันมีความรักสามัคคีมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นพื้นฐานสำคัญ เป็นพลังการสร้างองค์ความรู้และความตระหนักรู้ในบทบาทหน้าที่และเห็นความสำคัญในการดำเนินงาน

2.3 รูปแบบกิจกรรม mind mapping กิจกรรมส่งเสริมองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ กิจกรรมฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน กิจกรรมรณรงค์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม เป็นหลักในการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนโดยมีวัด ศูนย์กลาง

2.4 ชุดความรู้และองค์ความรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม มีสารประโยชน์สำหรับกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัญหาเสี่ยง เพราะสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้ดีมีภาพประกอบ มีความสอดคล้องและทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย มีหลักธรรมตามหัวข้อเข้าใจง่ายในการประพฤติปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน เป็นตัวกระตุ้นผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้น

2.5 คณะสงฆ์ ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยง โดยสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมไปบูรณาการเผยแพร่ให้ญาติโยมได้รู้โทษของสิ่งเสพติด ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับครอบครัวและ ชุมชนของตนเอง

3) แนวทางการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก

3.1 หลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน เป็นหลักการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการจัดกิจกรรม โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในทิศทางและเป้าหมายร่วมกันในแต่ละบทบาทหน้าที่

3.2 กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีลห้า โรงเรียนรักษาศีลห้า บรรพชาสามเณรและ อบรมภาคฤดูร้อน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และชุดความรู้เกี่ยวกับเหล้าบุหรี่และการพนันที่ใช้เป็นสื่อในการถ่ายทอดกิจกรรม

3.3 การรณรงค์และการ “บวชใจ” อธิฐานบารมี ลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ เป็นการเสริมพลังความตั้งใจที่จะลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ นำไปสู่หนทางที่แห่งความมุ่งมั่น ในการลดละเลิกไปตลอดชีวิต เป็นการให้สัญญาใจกับตนเองว่าจะลด ละ เลิก ด้วยการอธิฐานจิต “บวชใจ” และลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรในหนังสือลงนาม มีศีล มีภavanaในใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวภายในจิตใจทำให้มีเป้าหมายมีสัจจะกับตนเอง

3.4 การพัฒนาสภาพแวดล้อมไม่ให้อื้อต่อการดื่มเหล้าสุบหรี่ โดยการพัฒนาสีงแวดล้อมไม่ให้อื้อต่อการดื่มเหล้าสุบหรี่ มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมจากสถานที่มืดซิดให้เป็นสถานที่เปิดมีห้องน้ำ เป็นต้น ติดป้ายและสติ๊กเกอร์รณรงค์ วัดและโรงเรียนเป็นสถานที่ห้ามดื่มเหล้าสุบหรี่ตามกฎหมาย ให้เกิดความละอายเกรงกลัวต่อการดื่มเหล้าสุบหรี่

3.5 การชี้ให้เห็นโทษ การสร้างความเข้าใจให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เข้าใจและเข้าถึงโทษและพิษภัยที่เกิดขึ้นจากเหล้าสุบหรี่ เป็นมาตรการที่สำคัญในการป้องกันนักดื่มนักสุบหรี่ใหม่ ที่ให้ผลดีมากกว่าการใช้บทลงโทษ เพราะเมื่อลงโทษแล้วจะเกิดการกระทำผิดซ้ำและกระทำผิดไปเรื่อย ๆ จนไม่มีวันจบสิ้น มาตรการในการสร้างแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญเพราะจุดเริ่มต้นของการดื่มเหล้าสุบหรี่ของนักดื่มนักสุบหรี่ใหม่ก็ล้วนเกิดขึ้นจากแรงจูงใจในการดื่มการสุบหรี่ทั้งสิ้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัฏฐานสี่ ศีลห้า และชุดความรู้/องค์ความรู้เกี่ยวกับเหล้าสุบหรี่และการพนัน เป็นรูปแบบการสร้างสุขภาวะลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา สอดคล้องกับ คู่มือการขับเคลื่อนการลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา โครงการเสริมสร้างสุขภาวะและเครือข่ายทางสังคมเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้วิเคราะห์งานวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดสุราและบุหรื ตามหลักของอริยสัจสี่ ทุกข์/ปัญหา สิ่งตระหนักรู้ การดื่มสุรา การสุบหรี่ มูลเหตุแห่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะส่งผลกระทบต่อร่างกาย จิตใจ ครอบครัวและสังคม สมุทัย/สาเหตุของปัญหา เหตุปัจจัยอันเป็นสิ่งที่เกิดกระตุ้นจนกลายเป็นการเสพติด นิโรธ/เป้าหมายในการขจัดปัญหา มีความตั้งใจที่บริสุทธิ์แน่วแน่ในการกำหนดเป้าหมาย ลด ละ เลิก มรรค/แนวทางปฏิบัติ วิธีการในการกำจัดปัญหา หรือหนทางที่จะไปสู่เป้าหมาย และในสมุังควลาลาสิณี อรรถกถา ทีฆนิกาย พระผู้มีพระภาค ตรัสว่า “สติ จำต้องมีในอินทรีย์ทั้งหมด (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) เพราะกุศลจิตมีสติเป็นที่อาศัย และสติมีการคุ้มครองจากอุปกิเลส ขันติ ความอดทน กิริยาที่อดทน ความอดกลั้น ความเข้มแข็งแห่งจิต ความอดทนอดกลั้นต่ออุปกิเลสที่เกิดขึ้น ทมะ ความข่มใจ การฝึกควบคุมตน บังคับควบคุมตน ปรับตัว

ปรับใจ ด้วยปัญญาไตร่ตรองให้งอกงามดีขึ้นอยู่เสมอ ปัญญา หมายถึง ความรู้ชัด คือ รู้โดยประการต่างๆพิเศษ ยิ่งกว่าอาการ คือ ความหมายรู้และความรู้แจ้ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด โดย สติปัญญา “ฐานอันมีสติเป็นที่มั่น” ซึ่งเป็นแกนกลางสำคัญในกระบวนการอริยสัจสี่ ตั้งแต่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค โดยประการที่ 1) สติ ทำหน้าที่รู้ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน 2) สติ ทำจิตให้เป็นกุศลจิต ทำจิต ใฝ่ปรารถนาดี ตั้งอยู่ในสัจจะ กำกับศรัทธาอย่างมีเป้าหมาย 3) สติ ทำหน้าที่คุ้มครองป้องกัน ทำงานร่วมเป็น หนึ่งเดียวกับอริยมรรค 4) สติ ทำหน้าที่ประครองข่มจิต อดทนได้ และสอดคล้องกับพระสุริยัตถบัณฑิต (2017) การเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ ตามแนวพระพุทธศาสนา การรักษาศีล 5 คือ การมีเจตนาหรือความ ตั้งใจที่จะไม่ประพฤตินทางเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ตั้งใจในการรักษาคำพูด มีสัจจะ และลดเว้น จากสินของมีนเมา ยาเสพติด ที่ทำให้เกิดความสูญเสียกำลังแห่งสติปัญญาของตน ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวถึงการรักษาศีลว่า จะต้องประกอบด้วยเจตนาที่แรงกล้า เพื่องดเว้นจากการกระทำผิดสิกขาบททั้ง 5 โดยใช้หลัก “วิริย” การเว้นจากการทำความชั่ว กายทุจริต 3

ส่วนกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก เครือข่ายตามหลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน มีความสำคัญกับกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ โดยเป็นสถาบันทางสังคม โดยมีเป้าหมาย คือ งานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ พระมหาสุทนต์ อากาศโร, (2005) เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ เครือข่ายคือสัมพันธ์ภาพที่ตีระหว่างสมาชิก ที่เป็นกลไกสำคัญในการจะนำพาเครือข่ายไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง “ข่าย” ต่างๆ โดย “ข่าย” จะเกิดเป็นเครือข่ายไม่ได้ ถ้าปราศจาก “งาน” ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้น ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของ เครือข่าย มีความหมายกับกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ จากกระบวนการร่วมกันออกแบบ วางแผน ปฏิบัติและประเมินผล ให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหา การป้องกันและการพัฒนา สอดคล้องกับ พระสุริยัตถบัณฑิต (2018) List Model for Research and Social Development แนวคิดที่สามารถนำมาพัฒนาเครือข่ายการทำงานที่ยั่งยืนในการลดปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพเชิงพุทธบูรณาการ คือ LIST ประกอบด้วย 1) Learning การเรียนรู้ 2) Innovation นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากการสร้างองค์ ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันด้วยกระบวนการทางปัญญา 3) Sustainable Action ปฏิบัติการเพื่อความยั่งยืน 4) Transformation การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่มีรูปแบบ ด้วย หลักภาวะ การพัฒนากาย ศีล จิต ปัญญา ตามหลักพรหมวิหาร เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รูปแบบ กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีลห้า กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนรักษาศีลห้า กิจกรรมบรรพชาสามเณรและอบรม ภาคฤดูร้อน มีความเหมาะสมกับกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ ประกอบด้วย กิจกรรมฝึก ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน กิจกรรมบวชใจ อธิฐานบารมีลด ละ เลิกเหล้าบุหรี่ กิจกรรม mind mapping กิจกรรมประชาคม กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ กิจกรรมทัศนศึกษาและการณรงค์ จัดกิจกรรมโดยบูรณาการ กับกิจกรรมต่างๆของชุมชน หมู่บ้าน วัด และโรงเรียน เช่น กิจกรรมประชาคมหมู่บ้าน กิจกรรมทำบุญวัน เข้าพรรษาของวัด กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน สอดคล้องกับ กระบวนการ 5A 5R ขับเคลื่อน สังคมไทยปลอดบุหรี่ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สสส (2020) กระบวนการ 5A ประกอบด้วย Ask การสอบถามข้อมูล, Advise การให้คำแนะนำถึงอันตราย ความเสี่ยง, Assess การ ประเมินผล, Assist การช่วยเหลือ สร้างแรงจูงใจ และ Arrange follow up การติดตามผล กระบวนการ 5R ประกอบด้วย Relevance สร้างกิจกรรมจูงใจ, Risks ให้ข้อมูลเสี่ยง เพื่อให้ตระหนักถึงความเสี่ยง, Rewards บอกข้อดีที่จะได้รับการหยุด, Road blocks ค้นหาอุปสรรค ปัญหาและให้คำแนะนำวิธีการช่วยเหลือ และ Repetition ปฏิบัติซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง ชุดความรู้ องค์ความรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม มีความสอดคล้องกับ กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ โดยการสังเคราะห์หลักธรรมที่สามารถใช้เป็นแนวทางลด

ปัจจัยเสี่ยง ประกอบด้วย อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัฏฐานสี่ ศีลห้า บุรณการกับชุดความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัย กฎหมายเกี่ยวกับเหล้าบุหรี่และการพนันออนไลน์ สอดคล้องกับ ธรรมกุล (2016) ประยุกต์ Logic Model ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ เยาวชน จากการดำเนินงานของทีมสุขภาพประจำตำบล จำนวน 4 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) สร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างกระแสในชุมชน 2) รมรงค์สร้าง กระแสไม่ดื่มสุราในงานบุญประเพณี 3) สร้างความรู้ ความตระหนัก การรับรู้ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ ชุมชน และ 4) ติดตาม ตรวจสอบเฝ้าระวังการกระทำผิดกฎหมาย คณะสงฆ์ ประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล้า บุหรี่ มีสุขภาวะทางกายที่แข็งแรงห่างไกลจากโรคและปัจจัยเสี่ยง ได้พัฒนาสุขภาวะทางสังคมให้สังคมสงบสุข ห่างไกลจากปัจจัยเสี่ยง มีสุขภาวะทางจิตด้วยความเมตตาปรารถนาดีต่อกัน เกิดสุขภาวะทางปัญญา รู้ถึง หลักธรรมที่สามารถนำมาปฏิบัติและองค์ความรู้เพื่อลด ละ เลิกปัจจัยเสี่ยง และสอดคล้องกับ พระมหาสุ ทธิชัย อาภากร (2015) องค์ประกอบเกณฑ์วัดสุขภาวะตามหลักพระพุทธศาสนา 1) สุขภาวะทางกาย (Physical Health) หมายถึง ภาวะของบุคคลที่สามารถรับรู้อารมณ์ที่น่าปรารถนา น่ารัก น่าใคร่ น่าพอใจ 2) สุขภาวะทางสังคม (Moral Health) หมายถึง ความรู้สึก ความสะดวก ปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ไม่มีการ เบียดเบียน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างสรรค์สังคม 3) สุขภาวะทางจิตใจ (Emotional Health) หมายถึง การมี ส่วนประกอบทางด้านคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา 4) สุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Health) หมายถึง การมีสติปัญญา ความเชื่อ ความรู้ ความเห็น ความเข้าใจชีวิตและโลกอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง สามารถ อยู่กับความเป็นจริงของโลกและชีวิต ได้อย่างปกติสุข

สำหรับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก ความร่วมมือกัน ตามหลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน ในการจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายหมู่บ้านรักษาศีลห้า โรงเรียนรักษาศีลห้า การบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน การรณรงค์และการ “บวชใจ” อธิฐานบารมี ลด ละ เลิก เหล้าบุหรี่ การพัฒนาสภาพแวดล้อมไม่ให้เอื้อต่อการดื่มเหล้าสูบบุหรี่ การสร้างมาตรการป้องกันนักดื่ม นักสูบบุหรี่ใหม่ เป็นแนวทางการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพุทธศาสนา สอดคล้องกับ พระมหาสุ ทธิชัย อาภากร, (2015) รูปแบบการเสริมสร้างสุขภาวะและการเรียนรู้ของสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ด้าน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในการสร้างพลังการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาไปสู่กระบวนการกลุ่มจนนำไปสู่การพัฒนาเชิง พื้นที่และเชิงประเด็นที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม ซึ่งในอดีตเรียกว่า “หลักบวร” หรือ บ้าน วัด โรงเรียน แต่ในปัจจุบันเน้น “พหุภาคีในการพัฒนาและการมีส่วนร่วม” รูปแบบในการเสริมสร้างสุข ภาวะและการเรียนรู้ของสังคม จะต้องพัฒนาบุคคลและสังคม ตามหลัก “ภาวนา 4” คือ ประการที่หนึ่ง กาย ภาวนา มุ่งเน้นการพัฒนากายให้กุศลธรรมงอกงาม ทำลายอกุศลธรรมให้เสื่อมสูญ ประการที่สอง สิลภาวนา มุ่งเน้นการเจริญศีลหรือพัฒนาความประพฤติให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนสร้างความเดือดร้อน เสียหายกับตนเองและผู้อื่น ประการที่สาม จิตภาวนา มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ การฝึกอบรมจิตใจให้มีความ เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย ประการที่สี่ ปัญญาภาวนา มุ่งเน้นการเจริญปัญญาหรือการ พัฒนาปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงสิ่งที่เป็นคุณ โทษ ประโยชน์ผล สอดคล้องกับ พระมหาสุ ฤศักดิ์ ปจฺจนตเสโน (2019) โครงการพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการเสริมสร้างสุขภาวะในการลดปัจจัยเสี่ยงเชิง พุทธบูรณาการ การบวช ยังหมายถึง “ภาวะทางจิตใจ” ที่สามารถเว้นจากสิ่งที่ไม่ควรเว้น เช่น รักษาศีลห้า ซึ่ง หมายรวมถึงการเว้นจากสุรามัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท การบวชใจ จึงหมายถึงความตั้งมั่นแห่งจิต หรือ ความตั้งมั่นแห่งสัจจะ คือ การยึดปฏิบัติในวัตถุประสงค์ของผู้บวชนั้น โดยเฉพาะการงดเว้นจากการดื่มสุรา และ การสูบบุหรี่ การอธิษฐานบวชใจ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดปัจจัยเสี่ยงจากอบายมุข สอดคล้องกับ ธรรม กุล (2016) ประยุกต์ Logic Model ในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน พบว่า การรับรู้ด้านกฎหมายและ มาตรการควบคุมการบริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้ประกอบการร้านค้าภาพรวมอยู่ในระดับดี ร้านค้าที่สำรวจส่วนใหญ่มีป้าย กำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีป้ายกำหนดอายุผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสอดคล้องกับ คลินิก ฟาโอสและคลินิกโรคหลอดเลือด (2019) งานการพยาบาลตรวจรักษาพิเศษ จัดกิจกรรมจัดการความรู้ (Knowledge Vision) เรื่อง “พัฒนาเทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่” สร้างการมีส่วนร่วมอย่างแข็ง ขันผลักดันให้ “สังคมไทยปลอดบุหรี่” พบว่า 1)สาเหตุที่ทำให้ผู้รับบริการเลิกบุหรี่ไม่สำเร็จ โดยสรุป เกิดจาก ผู้รับบริการขาดแรงบันดาลใจ เป้าหมาย ความตั้งใจ พฤติกรรมความเคยชิน สิ่งแวดล้อมสถานที่และไม่เห็น ความสำคัญของการเลิกบุหรี่ 2)สาเหตุที่ทำให้ผู้รับบริการเลิกบุหรี่สำเร็จ โดยสรุป ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ ปรับพฤติกรรม ตั้งเป้าหมาย กระตุ้นให้เห็นความสำคัญของการเลิกบุหรี่ 3)วิธีการที่จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจ ในการเลิกบุหรี่แก่ผู้รับบริการ พลัง (Energy) เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของการกระทำหรือพฤติกรรมที่ทำให้ เกิดความกระตือรือร้นที่จะกระทำการให้สำเร็จ คือ ความพยายาม (Persistence) ทำให้บุคคลมีความมานะ อดทนไม่ท้อถอย หรือละความพยายามง่ายๆ การเปลี่ยนแปลง (Variability) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม พยายามแก้ไขให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น บุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจ เป็นบุคคลสำคัญในการช่วย กระตุ้นให้เกิดความสำเร็จ อาจเป็นครอบครัวหรือคนใกล้ชิด

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัฏฐานสี่ ศีลห้า และองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่และการพนัน เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล้า บุหรี่ โดยบูรณาการองค์ความรู้และความร่วมมือกันภายใต้พันธกิจการดำเนินงานของแต่ละส่วนงานตาม หลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน อันเป็นเครือข่ายสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่มีความเข้มแข็งใน สภาพการณ์สังคมปัจจุบัน ในการร่วมกันออกแบบ วางแผน ดำเนินงานจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัย เสี่ยงตามแนวพุทธศาสนาจังหวัดตาก จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1)กิจกรรมพัฒนาหมู่บ้านรักษาศีลห้า บ้านหนองบัวใต้ ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2)กิจกรรมพัฒนาโรงเรียนรักษาศีลห้า โรงเรียน พูลหลวงวิทยา ตำบลหนองหลวง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก และโรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก 3)กิจกรรมบรรพชาสามเณรและอบรมภาคฤดูร้อน วัดโบสถ์ ตำบลตากตก อำเภอ บ้านตาก จังหวัดตาก และหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย วัดท่านา จังหวัดตาก โดยมีเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานประกอบด้วย คณะสงฆ์จังหวัดตาก จังหวัดตาก อำเภอเมืองตาก สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดตาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก วัฒนธรรมจังหวัดตาก เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ โรงเรียนพูลหลวงวิทยา ตำบลหนองหลวง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม ตำบลเชียงทอง อำเภอวังเจ้า จังหวัดตาก วัดโคกพลู ตำบลหนองหลวง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก วัดท่านา ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก วัดโบสถ์ ตำบลตากตก อำเภอ บ้านตาก จังหวัดตาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านหนองปรือ ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอ เมืองตาก จังหวัดตาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช วัดท่านา จังหวัดตาก บนพื้นฐานของหลักการ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน อันเป็นสถาบันหลักสำคัญที่มีความ เข้มแข็งในการดำเนินงานเพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม การจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงครั้งนี้ เป็นการเสริมพลังและความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน กิจกรรม บวชใจ อธิฐานบารมีลด ละ เลิกเหล้าบุหรี่ กิจกรรม mind mapping กิจกรรมประชาคม กิจกรรมส่งเสริมการ เรียนรู้ กิจกรรมทัศนศึกษาและการรณรงค์ โดยบูรณาการกับกิจกรรมต่างๆของเครือข่าย บ้าน วัด โรงเรียน

เช่น กิจกรรมประชาคมของหมู่บ้าน กิจกรรมทำบุญวันเข้าพรรษาของวัด กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ของโรงเรียน ในรูปแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติที่เน้นการพัฒนาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย อริยสัจสี่ มรรคแปด สติปัฏฐานสี่ ศีลห้า ที่สามารถน้อมนำมาเป็นหลักปฏิบัติ และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่และการพนัน ให้เกิดความรู้สึกร่วมระวังตระหนักไม่ประมาท ในปัจจัยเสี่ยงต่างๆ สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ แนวทางการลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่ โดยการบูรณาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีความร่วมมือกันตามหลัก “บวร” อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อน ภายใต้พันธกิจของแต่ละส่วนงานอันเป็นระบบกลไกสำคัญในการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงเหล้าบุหรี่จังหวัดตาก ผ่านกิจกรรมของชุมชน กิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของวัด และกิจกรรมของโรงเรียน/ส่วนงานต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างพลังความเข้มแข็งให้กับสังคมพัฒนาเครือข่ายลดปัจจัยเสี่ยงตามแนวพระพุทธศาสนา สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ในการดำเนินงานขับเคลื่อน เพื่อกำหนดแนวทางและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

References

- Health Promotion and Social Networking Projects to Reduce Risk Factors in Buddhist Integration. Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2019). *A guide to driving risk factor reduction accordingly*. Buddhism. Nonthaburi: Nititham Printing.
- Phra Suthiratanabundit (Suthit Apakaro), et al. (2017). *Research report “Promoting Health and Learning in accordance with Buddhism”*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Suthiratanabundit (Suthit Apakaro). (2018). *List Model for Research and Social Development*. Bangkok: Buddhist Research Institute and the Office of Corporate Health Support Support Fund Office Health promotion.
- Phra Maha Suthit Aphakara. (2005). *Network, nature, knowledge and management*. Bangkok: Strengthening Project Learning for a happy community.
- Phramahasuthit Apakaro, et al. (2015). *A model for enhancing health and learning in society according to Buddhism*. Bangkok: Buddhist Research Institute Mahachulalongkornrajavidyalaya University and the Office of Organizational Health Support Office of the Health Promotion Fund.
- Phra Maha Surasak Pajjantaseno, et al. (2019). *Research report, Knowledge and Process Development Project. Strengthening health in reducing risk factors in Buddhism integration*. Nonthaburi: Nititham Printing.
- Faasai Clinic and Bronchial Disease Clinic. (2019). *Knowledge Vision entitled “Developing Motivational Techniques for Smoking Quitting”*. Retrieved February 23, 2020, from <http://med.swu.ac.th/msmc/pharsaiclinicnetwork/index.php/78-km-cate/148-2562>.

- Thammakul, Theerawut. et al. (2016). *Applied Logic Model in the Development of Prevention and Operational Models. Modify the alcohol consumption behavior of youth in the service network area 9*. Nakhon Chai Burin (Phase 3). Bangkok: Department of Disease Control.
- Thapin, Amnaj. (2020). Empowering the Spatial Health Network. To reduce risk factors for Buddhist integration, prevent new drinkers and smokers. *MCU Journal Buddhapanya Paritas* 5(7): 76-85.
- Ministry of Public Health. (2020). *HDC Ministry of Public Health. Screening and treatment of drinkers Alcohol and smoking addicts*. Retrieved February 20, 2020, from https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php.
- Health Promotion Foundation, Thai Health Promotion Foundation (2020). *Awakening the power of 5A 5R to drive a Thai smoking-free society*. Retrieved February 23, 2020, from <https://www.thaihealth.or.th/Content/32274-.html>.

